

Giải pháp nâng cao chất lượng dạy học môn Giáo dục quốc phòng và An ninh tại Trường Cao đẳng Thái Nguyên

Ngô Thị Hảo*, Nguyễn Hữu Hạnh*

*ThS. Khoa Môn chung, Trường CĐ Thái Nguyên

Received: 10/2/2024; Accepted: 15/2/2024; Published: 19/2/2024

Abstract: The role of defense and security education is to equip knowledge, skills and awareness about national defense and security. This is an important part of civic education, helping to form and develop awareness of civic responsibility and concern for national security. To make students interested in learning requires teachers to have creative teaching methods, stimulate students' interest in learning, and create a dynamic and effective learning environment for students.

Keywords: National Defense; Security; National defense and security education; Solutions to improve the quality of defense and security education

1. Đặt vấn đề

Nhiệm vụ chiến lược quan trọng nhất của cách mạng Việt Nam là xây dựng chủ nghĩa xã hội (CNXH) và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa (XHCN).

Bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN là bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ, bảo vệ an ninh quốc gia, trật tự an toàn xã hội và nền văn hóa; bảo vệ Đảng, Nhà nước, nhân dân và chế độ XHCN; bảo vệ sự nghiệp đổi mới và lợi ích quốc gia, dân tộc. Để bảo vệ vững chắc Tổ quốc XHCN trong mọi tình huống, đòi hỏi mỗi thành viên trong xã hội phải có kiến thức và kỹ năng quân sự cần thiết, phù hợp với vai trò xã hội của mình.

Xuất phát từ lý luận và thực tiễn nêu trên, Đảng cộng sản Việt Nam đã chủ trương xây dựng nền quốc phòng toàn dân và an ninh nhân dân vững mạnh; trong đó, giáo dục quốc phòng và an ninh (QPAN) là một nhiệm vụ rất quan trọng.

Xuất phát từ vị trí, vai trò quan trọng của việc giáo dục QPAN cho mỗi thành viên trong quốc gia dân tộc, nên việc nghiên cứu, đề xuất các giải pháp nâng cao chất lượng giáo dục QPAN là một yêu cầu cấp bách. Trong khuôn khổ bài viết này, nhóm tác giả đề xuất một số giải pháp nâng cao chất lượng giáo dục QPAN với một hướng đi riêng cho đối tượng cụ thể là học sinh (HS) hệ trung cấp nghề tại Trường Cao đẳng Thái Nguyên (CĐTN). Các giải pháp giáo dục QPAN nhằm không chỉ trang bị kiến thức kỹ thuật mà còn hình thành ý thức, trách nhiệm và lòng yêu nước trong HS.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số khái niệm

Quốc phòng: “Quốc phòng là công cuộc giữ nước bằng sức mạnh tổng hợp của toàn dân tộc, trong đó sức mạnh quân sự là đặc trưng, lực lượng vũ trang nhân dân làm nòng cốt”. Mục tiêu của quốc phòng nhằm bảo vệ, giữ vững chủ quyền và an ninh đất nước, bảo vệ chế độ, đảm bảo sự ổn định và phát triển của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam

An ninh: An ninh gắn với quốc phòng chính là an ninh quốc gia. “An ninh quốc gia là sự ổn định, phát triển bền vững của chế độ XHCN và Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, sự bất khả xâm phạm độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc. Mục tiêu của an ninh quốc gia nhằm bảo vệ quyền bất khả xâm phạm độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của quốc gia, dân tộc. Vì vậy, bảo vệ an ninh quốc gia chính là sự “phòng ngừa, phát hiện, ngăn chặn, đấu tranh làm thất bại các hoạt động xâm phạm an ninh quốc gia”

Giáo dục quốc phòng và an ninh: Giáo dục QPAN được hiểu là tổng thể các tác động đến các thành viên trong xã hội, giúp họ có được phẩm chất và năng lực cần thiết để thực hiện tốt nhiệm vụ QPAN của mình theo vị trí, vai trò xã hội được phân công. Mục tiêu giáo dục QPAN nhằm “Giáo dục cho công dân về kiến thức QPAN để phát huy tinh thần yêu nước, truyền thống dựng nước và giữ nước, lòng tự hào, tự tôn dân tộc, nâng cao ý thức, trách nhiệm, tự giác thực hiện nhiệm vụ QPAN, bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN

Giáo dục QPAN có những đặc điểm nổi bật sau: Là sự tác động có mục đích, có PP, có hình thức và

nội dung đến đối tượng; là quá trình truyền thụ và lĩnh hội đường lối, chủ trương, chính sách đối nội và đối ngoại có liên quan đến QPAN của quốc gia và những kiến thức cần thiết khác, nhất là kiến thức về KN quân sự và giữ gìn an ninh quốc gia cho đối tượng GD theo vai trò xã hội đảm nhiệm; là tổng thể các hoạt động hướng đến mục tiêu chuẩn bị con người tham gia và thực hiện tốt nhiệm vụ bảo vệ, giữ vững chủ quyền và an ninh đất nước, bảo vệ chế độ, đảm bảo sự ổn định và phát triển của xã hội.

Đối tượng giáo dục QPAN là mọi công dân VN; công dân có quyền và trách nhiệm học tập, nghiên cứu để nắm vững kiến thức QPAN.

Tuy nhiên, mỗi cá nhân có vai trò khác nhau trong hệ thống chính trị, các tổ chức chính trị, chính trị - xã hội và cộng đồng; vì vậy, tùy thuộc vào vai trò xã hội của các cá nhân để phân nhóm đối tượng và xác định nội dung, PP, hình thức tổ chức GD, bồi dưỡng kiến thức QPAN cho phù hợp. Trong từng giai đoạn cụ thể, nội dung GD kiến thức QPAN được xác định, bổ sung cho phù hợp với yêu cầu nhiệm vụ cách mạng. Giáo dục QPAN là một trong những chủ trương chiến lược quan trọng của Đảng, được Nhà nước Cộng hòa XHCN Việt Nam thể chế hóa thành *Luật Giáo dục quốc phòng và an ninh*.

2.2. Vai trò của giáo dục quốc phòng và an ninh

Giáo dục QPAN đóng một vai trò quan trọng trong xã hội, ảnh hưởng đến sự phát triển bền vững của quốc gia và đảm bảo an ninh, ổn định và sự tự chủ của quốc gia.

Giáo dục QPAN giúp mỗi công dân có kiến thức, sự hiểu biết về tình hình quốc phòng, an ninh trong nước và quốc tế cũng như vai trò của mỗi người trong việc bảo vệ quốc gia; giúp xây dựng tinh thần yêu nước, sự đoàn kết và trách nhiệm công dân trong việc tham gia vào các hoạt động bảo vệ quốc gia và cống hiến cho sự phát triển của đất nước; tạo điều kiện thuận lợi cho sự phát triển kinh tế, xã hội và văn hóa của quốc gia.

Giáo dục QPAN cung cấp các KN và kiến thức cần thiết để tự bảo vệ mình và gia đình trong các tình huống khẩn cấp như thiên tai, tấn công khủng bố... Giáo dục QPAN góp phần xây dựng một môi trường hòa bình và hợp tác quốc tế.

2.3. Thực trạng giáo dục QPAN tại Trường Cao đẳng Thái Nguyên

* Những thuận lợi:

Nhà trường luôn nhận được đầy đủ, kịp thời các văn bản chỉ đạo của UBND tỉnh; Các sở, Ngành, Cơ quan lực lượng vũ trang, quân đội trên địa bàn tỉnh

TN và các bộ ban, ngành liên quan. Tình hình an ninh trật tự trên địa bàn tỉnh TN được đảm bảo ổn định là điều kiện thuận lợi cho các đơn vị trong tỉnh nói chung và Trường CĐTĐTN nói riêng thực hiện tốt các nhiệm vụ chính trị của đơn vị mình. Lãnh đạo nhà trường luôn quan tâm, tạo điều kiện cho hoạt động giáo dục QPAN. CSVC nhà trường đáp ứng đủ nhu cầu học tập, rèn luyện giáo dục QPAN cho HS theo yêu cầu do Bộ quy định.

Đội ngũ cán bộ GV giảng dạy giáo dục QPAN có 11 GV (01 GV trình độ tiến sĩ; 08 GV trình độ thạc sĩ; 02 GV trình độ cử nhân). Các GV luôn chú trọng đổi mới PP giảng dạy theo hướng tích cực để nâng cao chất lượng cho HS; luôn cập nhật kiến thức mang tính thời sự; sử dụng các phương tiện hiện đại vào giảng dạy. Các bài giảng đều được minh họa, mô phỏng các tình huống chiến đấu, động tác kỹ thuật, chiến thuật tạo sự lôi cuốn người học qua từng chuyên đề; phát huy tối đa tinh thần sáng tạo học tập của HS.

Thư viện có khoảng hơn 500 đầu sách về kiến thức QPAN. HS được học tập trong môi trường chuyên nghiệp, học tập giáo dục QPAN trong môi trường quân sự thực thụ, sinh hoạt và học tập như những người lính. Sau mỗi khóa học, HS, SV trưởng thành về cả nhận thức, tác phong, có hiểu biết và KN về đội ngũ, đội hình, các chiến thuật cũng như một số loại vũ khí, khí tài, thông qua đó có thể biết cách phân biệt, sử dụng và trang bị cho mình những kỹ thuật cơ bản để sử dụng được một số loại vũ khí thông thường và biết cách phòng tránh khi kẻ thù sử dụng vũ khí tấn công.

* Những khó khăn

CSVC phục vụ học tập và rèn luyện của HS trong học kỳ quân đội mới chỉ đáp ứng được yêu cầu tối thiểu về trang thiết bị mà chưa đáp ứng được tính hiện đại.

Nhiều HS, SV là người dân tộc thiểu số, kinh tế khó khăn nên khả năng tiếp thu và thực hành kỹ thuật, chiến thuật còn hạn chế. Cán bộ GV tham gia các đợt tập huấn về QPAN còn nhiều hạn chế, chỉ tham gia được các buổi tập huấn vào dịp hè nên thời lượng tập huấn ngắn. Kinh phí cho các hoạt động giáo dục QPAN còn ít nên HS, SV chưa được tham gia nhiều các hoạt động ngoại khóa.

2.4. Giải pháp nâng cao chất lượng giáo dục QPAN tại Trường Cao đẳng Thái Nguyên

* Giảng dạy lý thuyết với nguồn tài liệu phong phú

GV phải xác định được nền tảng kiến thức cần truyền đạt, sẽ bắt đầu với việc cung cấp cho HS những kiến thức cơ bản về quốc phòng, bao gồm lịch

sử quốc phòng, cấu trúc tổ chức quân đội, vũ khí và trang bị, chiến lược quốc phòng, và vai trò của quân đội trong bảo vệ chủ quyền quốc gia. GV cần tích cực sưu tầm, sử dụng các nguồn tài liệu, bao gồm sách giáo khoa, bài giảng trực tuyến, bài báo, video, hình ảnh, và tài liệu nghiên cứu để làm phong phú hóa việc giảng dạy. Điều này giúp tạo ra một trải nghiệm học tập đa dạng và hấp dẫn cho HS

Bên cạnh PP truyền thống, GV cần thực hiện nhiều hoạt động thảo luận, bài thuyết trình, và các dự án nghiên cứu để khuyến khích HS tương tác với tài liệu và phát triển KN nghiên cứu, phân tích, và tổ chức thông tin; tạo cơ hội cho HS thảo luận và trao đổi ý kiến với nhau về các vấn đề quốc phòng, từ đó khuyến khích sự suy luận, phân tích và đánh giá. Sử dụng các biểu đồ, sơ đồ, và hình ảnh minh họa để giúp HS hiểu rõ hơn về các khái niệm phức tạp của quốc phòng. GV cần tạo ra môi trường học tập tích cực bằng cách khuyến khích sự tham gia, sáng tạo, và tự chủ của HS trong quá trình học tập, lấy HS làm chủ thể của quá trình học tập để các tiết giảng đạt hiệu quả cao, tạo tâm lý hứng khởi trong nhận thức kiến thức và ý thức tu dưỡng, rèn luyện của HS

*Mô phỏng tình huống

Mô phỏng tình huống là một PP hiệu quả để GV giảng dạy về QPAN bằng cách đưa HS vào các tình huống thực tế và yêu cầu họ đưa ra các quyết định và hành động phù hợp. Để mô phỏng tình huống đạt hiệu quả, GV cần thực hiện các bước cơ bản sau:

GV cần lựa chọn các tình huống mô phỏng phản ánh các thách thức và vấn đề thực tế trong lĩnh vực QPAN; xác định rõ mục tiêu muốn đạt được thông qua việc mô phỏng tình huống, bao gồm việc phát triển KN ra quyết định, giải quyết vấn đề, làm việc nhóm, và hiểu biết về quy trình và chiến lược quốc phòng.

Sau khi xác định được mục tiêu, GV cần chuẩn bị vật liệu và tài liệu cần thiết cho việc mô phỏng, bao gồm các tài liệu về tình hình, hình ảnh, video, và các tài liệu hướng dẫn; tạo ra kịch bản cho tình huống mô phỏng, bao gồm các sự kiện và biến cố cụ thể mà HS sẽ phải đối mặt. Đảm bảo rằng kịch bản là đa dạng và phong phú để kích thích sự tưởng tượng và sự sáng tạo của HS. Tiếp đó, GV tiến hành phân chia HS thành các nhóm và giao nhiệm vụ cụ thể trong tình huống cho các nhóm; Hướng dẫn học sinh thực hiện mô phỏng tình huống, bao gồm việc phân tích tình hình, đưa ra quyết định, và thực hiện các hành động phù hợp với vai trò của họ.

Sau khi hoàn thành mô phỏng, GV sẽ tổ chức thảo luận để HS có thể phản biện về quyết định và hành

động của họ và đánh giá hiệu quả của các lựa chọn được đưa ra.

Mô phỏng tình huống không chỉ giúp HS hiểu rõ hơn về các vấn đề QPAN mà còn phát triển các KN quan trọng như tư duy phản biện, ra quyết định, và làm việc nhóm. Đây là một PP tạo hứng thú học tập cao trong môi trường GD, kích thích sự năng động sáng tạo của HS.

*Tổ chức thực hành với các trò chơi GD

Tổ chức các trò chơi hoặc thử thách về QPAN để kích thích sự tò mò và tính cạnh tranh của HS.

+*Trò chơi câu đố*: Tạo ra các câu đố và trò chơi trí tuệ liên quan đến lịch sử quốc phòng, kỹ thuật quân sự, và chiến lược quân sự để khuyến khích HS nghiên cứu và tìm hiểu thêm về chủ đề này.

+*Trò chơi giải quyết xung đột*: Tạo ra các trò chơi giả lập các tình huống xung đột và yêu cầu HS phải tìm cách giải quyết một cách hòa bình hoặc thấu đáo, thể hiện sự thông minh chiến lược và kỹ năng giao tiếp.

+*Trò chơi địa lý chiến trường*: Sử dụng bản đồ và hình ảnh vệ tinh để tạo ra các trò chơi địa lý chiến trường, trong đó HS phải xác định các điểm chiến lược, địa hình quan trọng và lập kế hoạch các chiến lược di chuyển.

+*Trò chơi thể chất quân đội*: Tổ chức các hoạt động thể chất như leo trèo, vượt chướng ngại vật, thử thách tư duy chiến thuật để phát triển sức khỏe và các kỹ năng về quân sự.

3. Kết luận

Mục tiêu của giáo dục QPAN cho HS, SV là chuẩn bị sự hoàn thiện về tinh thần và thể chất; khuyến khích, động viên HS, SV tự giác tham gia và thực hiện tốt nhiệm vụ bảo vệ vững chắc chủ quyền, toàn vẹn lãnh thổ của đất nước; ổn định phát triển kinh tế, xã hội; thực hiện tốt chủ trương của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước; nâng cao hiểu biết, nhận thức về QPAN; có kiến thức, kỹ năng về quân sự đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam trong thời kỳ công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước.

Tài liệu tham khảo

[1]. Nguyễn Bá Dương (2010), *Tư duy lý luận của Đảng ta về đổi mới giáo dục quốc phòng trong tình hình hiện nay*, NXB CTQG. Hà Nội

[2]. Bộ Quốc Phòng (2020), *Nghệ thuật quân sự Việt Nam qua các chiến dịch, trận đánh chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ*, NXBQĐND. Hà Nội

[3] Nguyễn Bá Dương, Nguyễn Văn Quang (2014), *Bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới*, NXB CTQG. Hà Nội